

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Івано-Франківськ – 2021 рік

Робоча програма «**Місьцеве самоврядування**» для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». 13 с.

Розробник:

Дегтяр О. А. – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри управління та бізнес-адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри управління та бізнес-адміністрування

Протокол від 27 серпня 2021 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри управління та бізнес-адміністрування

_____ (підпис)

П'ятничук І. Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	Нормативна	
	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»		
Змістових модулів – 3	Освітня програма Публічне управління та адміністрування	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання	
-	-		
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування у студентів системи знань, вмінь та навичок щодо специфіки інституту місцевого самоврядування в контексті теоретичних та фундаментальних засад демократичного врядування.

Основними цілями вивчення дисципліни «Місьцеве самоврядування» є засвоєння студентами навчального матеріалу стосовно:

- особливостей та принципів місцевого самоврядування;
- завдань та функцій місцевого самоврядування;
- конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні;
- системи місцевого самоврядування та її елементів;

- сутності та процесу децентралізації;
- діяльності органів місцевого самоврядування;
- компетенції та актів місцевого самоврядування;
- гарантій та відповідальності в місцевому самоврядуванні.

Компетентності навчання:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

ФК.1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.

ФК.2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

ФК.3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

ФК.7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

ФК.11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Програмні результати навчання:

ПР5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПР12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПР15. Застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади місцевого самоврядування у публічній сфері

Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування

1. Принципи організації та функціонування місцевого самоврядування
2. Завдання місцевого самоврядування
3. Функції місцевого самоврядування

Тема 2. Еволюція теорії походження місцевого самоврядування

1. Розвиток теорії походження місцевого самоврядування
2. Основні наукові концепції місцевого самоврядування
3. Сучасні моделі місцевого самоврядування

Змістовний модуль 2. Особливості децентралізації в Україні

Тема 3. Децентралізація як основний напрям реформування місцевого самоврядування

1. Поняття і сутність децентралізації
2. Європейська хартія місцевого самоврядування
3. Світовий досвід децентралізації і розвитку місцевого самоврядування

Тема 4. Система місцевого самоврядування

1. Поняття системи місцевого самоврядування та її елементи
2. Територіальна громада – основний елемент системи місцевого самоврядування
3. Об'єднана територіальна громада, особливості та завдання розвитку

Тема 5. Територіальні громади в Україні

1. Формування територіальних громад в Україні (практичні засади).
2. Співробітництво територіальних громад
3. Старости в громадах
4. Соціальна підтримка населення

Змістовний модуль 3. Забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування

Тема 6. Органи місцевого самоврядування

1. Представницькі органи місцевого самоврядування
2. Виконавчі органи місцевого самоврядування
3. Місце та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування

Тема 7. Компетенція та акти місцевого самоврядування

1. Поняття та структура компетенції місцевого самоврядування
2. Законодавчі закріплення компетенції місцевого самоврядування
3. Акти місцевого самоврядування

Тема 8. Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність в місцевому самоврядуванні

1. Поняття та система гарантій місцевого самоврядування
2. Відповідальність в місцевому самоврядуванні

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л.		п.	лаб	інд.	с.р.	л.		п.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади місцевого самоврядування у публічній сфері												
Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Тема 2. Еволюція теорії походження місцевого самоврядування	10	2	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовним модулем 1	22	4	4	-	-	14	24	2	2	-	-	20
Змістовний модуль 2. Децентралізація як основний напрям реформування місцевого самоврядування												
Тема 3. Децентралізація як основний напрям реформування місцевого самоврядування	10	2	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 4. Система місцевого самоврядування	12	2	2	-	-	8	12	2	-	-	-	10

Тема 5. Територіальні громади в Україні	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Разом за змістовним модулем 2	34	6	6	-	-	22	36	4	2	-	-	30
Змістовний модуль 3. Забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування												
Тема 6. Органи місцевого самоврядування	12	2	2	-	-	8	10	2	-	-	-	8
Тема 7. Компетенція та акти місцевого самоврядування	12	2	2	-	-	8	8	-	-	-	-	8
Тема 8. Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність в місцевому самоврядуванні	10	2	-	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовним модулем 3	34	6	4	-	-	24	30	2	-	-	-	28
Усього годин	90	16	14	-	-	60	90	8	4	-	-	78

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування	2
2.	Тема 2. Еволюція теорії походження місцевого самоврядування	2
3.	Тема 3. Децентралізація як основний напрям реформування місцевого самоврядування	2
4.	Тема 4. Система місцевого самоврядування	2
5.	Тема 5. Територіальні громади в Україні	2
6.	Тема 6. Органи місцевого самоврядування	2
7.	Тема 7. Компетенція та акти місцевого самоврядування	2
	Разом	14

6. Теми лабораторних занять

Відповідно до робочої програми з дисципліни «Міське самоврядування» лабораторні заняття не заплановані.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів – невід’ємна складова частина навчального процесу, яка відіграє важливу роль у процесі формування майбутнього спеціаліста.

Мета самостійної роботи – набуття навичок щодо вирішення конкретних

практичних завдань і використання отриманих знань у подальшій практичній діяльності.

Самостійна робота студентів при вивченні курсу складається з різних її видів:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, семінарів, практичних занять);
- завершення розпочатих на практичних заняттях завдань, передбачених робочою програмою курсу;
- написання рефератів.

Підготовка до лекційного заняття передбачає обов'язкове вивчення матеріалу попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники).

Підготовка до практичних занять передбачає обов'язкове вивчення отриманого теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності. При підготовці до заняття відповідної теми необхідно детально вивчити конспект лекції, підручник (навчальний посібник) та коротко законспектувати засвоєний матеріал. Семінарські і практичні заняття передбачають вивчення теоретичного матеріалу та виконання завдань. Студент самостійно завершує у позааудиторних умовах розпочаті в аудиторіях завдання і здає у час, який встановлює викладач.

Виконувати завдання необхідно в такій послідовності:

- ознайомитись із завданням і вивчити його умову;
- визначити методи (прийоми) розв'язання кожної конкретної ситуації;
- безпосередньо почати розв'язувати завдання;
- обґрунтувати висновки і пропозиції згідно з отриманими результатами;
- виконане завдання належно оформити в зошиті;
- захистити завдання (якщо це встановлено робочою програмою дисципліни) відповідно до встановленого графіка самостійної роботи.

Якщо передбачений програмою обсяг завдань студент не виконав і не захистив, то до заліку його не допускають.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування	8
2.	Тема 2. Еволюція теорії походження місцевого самоврядування	6
3.	Тема 3. Децентралізація як основний напрям реформування місцевого самоврядування	6
4.	Тема 4. Система місцевого самоврядування	8
5.	Тема 5. Територіальні громади в Україні	8
6.	Тема 6. Органи місцевого самоврядування	8
7.	Тема 7. Компетенція та акти місцевого самоврядування	8
8.	Тема 8. Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність в	8

	місцевому самоврядуванні	
	Разом	60

8. Індивідуальні завдання

Відповідно до робочої програми з дисципліни «Місьцеве самоврядування» індивідуальні завдання не заплановані.

9. Методи навчання

Залежно від джерела знань, під час навчальних занять, як практичних, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Місьцеве самоврядування» використовуються: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в структурній діяльності використовуються:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи студентів;
- методи стимулювання й мотивації навчальної роботи, що об'єднали в собі пізнавальні ігри, навчальні дискусії, моделювання рольових ситуацій;
- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

10. Методи контролю

Методами контролю з дисципліни «Місьцеве самоврядування» є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- усні опитування на практичних заняттях;
- письмові контрольні роботи (на лекційних та практичних заняттях);
- тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на освітньому рівні бакалавра. Підсумковий контроль з дисципліни «Місьцеве самоврядування» включає семестровий контроль у формі заліку.

Критерії оцінювання рівня знань на практичних заняттях, при виконанні

самостійних та індивідуальних завдань:

5 балів – коли студент дає обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді на запитання, рішення завдань правильні, демонструє знання навчально-методичної літератури, наводить узагальнення і висновки, був присутній на лекціях і практичних заняттях;

4 бали – коли студент знає викладений матеріал на «відмінно», але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, розрахунків, коли за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Присутність на лекціях і практичних заняттях обов'язкова;

3 бали – коли студент дає неправильну відповідь на одне запитання або на всі запитання дає малообґрунтовані, невичерпні відповіді, припускається грубих помилок у розрахунках і тільки за допомогою викладача може виправити допущені помилки;

2 бали – коли студент дає неправильні відповіді на 2-3 запитання, припускається грубих помилок у розрахунках і не може їх виправити, погано орієнтується в лекційному матеріалі;

1 бал – студент отримує за умови, якщо не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі; відсутні логічна послідовність висловлювань та зміст відповіді; виконане завдання містить багато помилок, що заважають розумінню загального змісту;

0 балів – відповідь відсутня.

11. Оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
25-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-24	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Перелік питань, які виносяться на залік

1. Принципи організації та функціонування місцевого самоврядування
2. Завдання місцевого самоврядування
3. Функції місцевого самоврядування
4. Правові основи місцевого самоврядування
5. Матеріальні та фінансові основи місцевого самоврядування
6. Розвиток теорії походження місцевого самоврядування
7. Основні наукові концепції місцевого самоврядування
8. Сучасні моделі місцевого самоврядування
9. Принципи демократичної участі у місцевому самоврядуванні
10. Форми демократичної участі у місцевому самоврядуванні
11. Механізми демократичної участі у місцевому самоврядуванні
12. Поняття і сутність децентралізації
13. Європейська хартія місцевого самоврядування
14. Світовий досвід децентралізації і розвитку місцевого самоврядування
15. Поняття системи місцевого самоврядування
16. Елементи системи місцевого самоврядування
17. Територіальна громада – основний елемент системи місцевого самоврядування
18. Об'єднана територіальна громада, особливості та завдання розвитку
19. Перспективні напрями формування сучасних територіальних громад
20. Алгоритм добровільного об'єднання територіальних громад
21. Практика створення об'єднаних територіальних громад
22. «Розумне зростання» в об'єднаних територіальних громадах
23. Формування територіальних громад в Україні (практичні засади)
24. Крайні практики об'єднаних територіальних громад
25. Співробітництво територіальних громад
26. Старости в громадах
27. Соціальна підтримка населення
28. Представницькі органи місцевого самоврядування
29. Статус депутата місцевої ради
30. Виконавчі органи місцевого самоврядування
31. Завдання та функції старости об'єднаної територіальної громади
32. Статус посадових осіб органів місцевого самоврядування
33. Місце та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування
34. Асоціації органів місцевого самоврядування
35. Поняття та структура компетенції місцевого самоврядування
36. Законодавче закріплення компетенції місцевого самоврядування
37. Акти місцевого самоврядування

38. Поняття та система гарантій місцевого самоврядування
39. Відповідальність в місцевому самоврядуванні
40. Конфлікт інтересів в органі місцевого самоврядування

13. Рекомендована література

1. Сайт дистанційного навчання. URL : <http://d-learn.pu.if.ua>
2. Курс «Децентралізація в Україні – теорія та практика» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
3. Курс «Смарт-громада: управління на основі даних» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
4. Курс «Ефективна взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськістю» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
5. Курс «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
6. Курс «Навчання для депутатів місцевих рад об'єднаних територіальних громад» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
7. Курс «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
8. Курс «Ефективний бюджетний процес в органах місцевого самоврядування» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
9. Курс «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
10. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
12. Про місцеві вибори. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
13. Про органи самоорганізації населення. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
14. Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
15. Про співробітництво територіальних громад. Закон України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
16. Європейська Хартія місцевого самоврядування (Рада Європи, 15 жовтня 1985 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
17. Бородін Є. І. Квітка С. А., Тарасенко Т. М. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування : хрестоматія. Дніпро : ГРАНІ, 2019. 148 с.

18. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.]; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. 192 с.

19. Дегтяр А. О., Соболев Р. Г. Фінансове забезпечення розвитку ОТГ // *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2019. № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2019_1_40.

20. Дегтяр О. А. Методологічні підходи до розроблення та ухвалення раціональних управлінських рішень у сучасному менеджменті // *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2017. № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2017_1_6.

21. Кравченко В. В., Бородин Є. І. Квітка С. А. Місцеве самоврядування в системі публічного управління : навч. посіб. у схемах. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 148 с.

22. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К. : 2017. 110 с.

23. Місцеве самоврядування : підручник / за заг. ред. В. М. Вакуленка, Ю. Ф. Дехтяренка, В.С. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2019. 672 с.

24. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні : стан, виклики, перспективи здійснення : наук. доп. / авт. кол. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2018. 180 с.